

Na osnovu člana 49. stav 10, a u vezi sa članom 10. tačka 4) Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, br. 88/17 i 27/18 – dr. zakon),

Ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja donosi

PRAVILNIK

o Standardima kompetencija za profesiju vaspitača i njegovog profesionalnog razvoja

Član 1.

Ovim pravilnikom utvrđuju se Standardi kompetencija za profesiju vaspitača i njegovog profesionalnog razvoja.

Standardi kompetencija iz stava 1. ovog člana odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 2.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku”.

Broj 110-00-571/2018-04

U Beogradu, 30. avgusta 2018. godine

Ministar,

Mladen Šarčević, s.r.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA PROFESIJU VASPITAČA I NJEGOVOG PROFESIONALNOG RAZVOJA

Standardi kompetencija za profesiju vaspitača i njegovog profesionalnog razvoja definisani su na osnovu Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 107/12), Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, br. 88/17 i 27/18 – dr. zakon), Pravilnika o Opštim osnovama predškolskog programa („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik”, broj 14/06), Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju („Službeni glasnik RS”, br. 18/10, 101/17 i 113/17 – dr. zakon) i dokumenta Evropske komisije o kompetencijama vaspitača (*Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*, 2011).

Definisanje standarda kompetencija vaspitača zasniva se na principima predškolskog vaspitanja i obrazovanja koji su dati u Zakonu o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, i to su:

1) dostupnost: jednako pravo i dostupnost svih oblika predškolskog vaspitanja i obrazovanja, bez diskriminacije i izdvajanja po osnovu pola, socijalne, kulturne, etničke, religijske ili druge pripadnosti, mestu boravka, odnosno prebivališta, materijalnog ili zdravstvenog stanja, teškoća i smetnji u razvoju i invaliditeta, kao i po drugim osnovama, u skladu sa zakonom;

2) demokratičnost: uvažavanje potreba i prava dece i porodice, uključujući pravo na uvažavanje mišljenja, aktivno učešće, odlučivanje i preuzimanje odgovornosti;

3) otvorenost: građenje odnosa sa porodicom, drugim delovima u sistemu obrazovanja (škola), zajednicom (institucijama kulture, zdravstva, socijalne zaštite), lokalnom samoupravom i širom društvenom zajednicom;

4) autentičnost: celovit pristup detetu, uvažavanje razvojnih specifičnosti predškolskog uzrasta, različitosti i posebnosti, negovanje igre kao autentičnog načina izražavanja i učenja predškolskog deteta, oslanjanje na kulturne specifičnosti;

5) razvojnost: razvijanje različitih oblika i programa u okviru predškolske delatnosti u skladu sa potrebama dece i porodice i mogućnostima lokalne zajednice, kontinuirano unapređivanje kroz vrednovanje i samovrednovanje, otvorenost za pedagoške inovacije.

Kompetentnost vaspitača se u Strategiji razvoja obrazovanja u Srbiji i u međunarodnim dokumentima obrazovne politike iz domena predškolskog vaspitanja prepoznaje kao jedna od ključnih dimenzija kvaliteta obrazovanja. Definisanjem standarda kompetencija vaspitača stvaraju se pretpostavke za razvijanje kvaliteta predškolskog vaspitanja i obrazovanja kroz usaglašeno delovanje na planu sistema obrazovanja, planu predškolske ustanove i na individualnom planu profesionalnog razvoja vaspitača, a u pravcu razvijanja ovako definisanih kompetencija.

Standardi kompetencija vaspitača su smernice koje su namenjene:

– donosiocima odluka u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja pri kreiranju sistemskih mera i aktivnosti kojima se podržava razvoj ovako shvaćene kompetentnosti vaspitača;

– kreatorima programa inicijalnog obrazovanja vaspitača i sistema akreditacije;

– sistemu profesionalnog razvoja (uvođenje u posao, polaganje ispita za licencu, stručno usavršavanje i napredovanje);

– prosvetnim savetnicima u razvijanju sistema podrške praktičarima za razvijanje kompetencija;

– rukovodiocima i stručnoj službi predškolskih ustanova u kreiranju stručnog usavršavanja i sredine kojom se podržava refleksivna praksa vaspitača;

– vaspitačima za procenu vlastitih kompetencija, planiranje i praćenje svog profesionalnog razvoja u cilju razvoja profesionalne prakse.

Standardi nisu instrument (ček-lista) za spoljašnju evaluaciju, već mogu služiti kao smernice pri vrednovanju kompetentnosti vaspitača.

Biti kompetentan je više od zbira pojedinačnih kompetencija kao niza izdvojenih veština i znanja o nečemu što pojedinac mora da poseduje da bi uspešno obavljao određene zadatke. Kompetentan vaspitač je profesionalan u svom radu, što podrazumeva autonomno i odgovorno delovanje u skladu sa etičkom prirodom prakse vaspitača i kompleksnom, dinamičnom i kontekstualno uslovljenom praksom vaspitanja. Kompetentnost vaspitača se zasniva na kreativnoj primeni i preispitivanju stručnih znanja, umenja i vrednosti u promenljivom društvenom i vaspitnom kontekstu. Razvijanje kompetentnosti je proces za koji

nije odgovoran samo vaspitač, već zahteva sistemski pristup kojim se takav proces podržava.

Kompetentnost vaspitača je u ovom dokumentu određena kroz tri područja:

- 1) neposredni rad sa decom;
- 2) razvijanje saradnje i zajednice učenja;
- 3) razvijanje profesionalne prakse.

Svako područje kompetentnosti konkretizovano je kroz više kompetencija koje su date u dimenzijama znanja, umenja i vrednosti. Korišćenjem termina „umenja” (znanja da se nešto radi) umesto termina „veštine”, istaknuta je razlika između tehnicističkog razumevanja vaspitnog rada, kao primene pojedinačnih veština i etičke prirode prakse vaspitača koja je suštinski zasnovana na vrednostima i refleksivnom preispitivanju znanja. Svaku kompetenciju treba sagledati celovito, kroz znanja, umenja i vrednosti i povezanu sa drugim kompetencijama.

1. KOMPETENTNOST VASPITAČA U NEPOSREDNOM RADU SA DECOM

ZNANJA	UMENJA	VREDNOSTI
Znanja o holističkoj prirodi razvoja deteta: uzajamnoj zavisnosti i uslovljenosti socijalnog, emocionalnog, kognitivnog, motornog razvoja i razvoja govora	– Stvara sigurno okruženje u kome je dete psihofizički zaštićeno.– Gradi odnose povezanosti sa decom kroz uvažavanje detetovih osećanja, inicijative i doprinosi razvoju samostalnosti i samokontrole kod deteta.– Razvija osećanje sigurnosti kod deteta kroz odnose poverenja, predvidljivosti, uvažavanja i usklađenosti deteta sa okruženjem.– Posmatra i sluša decu radi uočavanja i razumevanja razvojnih potreba, interesovanja i mogućnosti deteta.– Osnažuje dete za suočavanje sa konfliktima, stresom, problemima i novim situacijama i izazovima.– Sistematski prati dečje napredovanje kroz zajedničko (sa decom i roditeljima) dokumentovanje aktivnosti, procesa i produkata i njihovo interpretiranje, kao osnove za	– Usmerenost na dobrobit deteta podrškom njegovim mogućnostima i participaciji (aktivnom učešću) u životu vrtića– Celovito sagledavanje povezanosti procesa brige, nege, vaspitanja i obrazovanja– Uvažavanje različitosti i posvećenost inkluzivnom pristupu obrazovanju

Znanja o različitim strategijama učenja dece Znanja iz oblasti različitih nauka, umetnosti i kulture kao izvora sadržaja u razvijanju vaspitno-obrazovnog programa	razvijanje programa i sopstvene prakse. – Planira i realizuje projekte i teme koje su smislene deci, u skladu sa dečjim potrebama, mogućnostima i interesovanjima, kojima se podržava holistički razvoj i dobrobit deteta. – Prepoznaje potrebu za dodatnom podrškom deci u vaspitanju i obrazovanju i razvija strategije za podršku njihovom razvoju i aktivnom učešću u grupi. – Kreira i organizuje podsticajnu (fizičku i socijalnu) sredinu za učenje. – Razvija projekte na osnovu praćenja dece, zasnovane na učenju kroz istraživanja, razmenu i saradnju među decom. – Podstiče i podržava dečje inicijative i izbore. – Podržava igru kroz odgovarajuću opremljenost polustrukturiranim i nestrukturiranim materijalima, bogaćenjem dečjeg iskustva i ravnopravnim učešćem sa decom u igri. – Razvija program usmeren na ključne kompetencije za celoživotno učenje (različite vrste rane pismenosti, dispozicije za učenje i socijalne kompetencije). – Razvija program oslanjajući se na raznovrsne izvore sadržaja: autentična iskustva dece, različite životne situacije, kulturu, nauku, umetnost, tehnologiju, ekologiju, sport i dr. – Pruža personalizovanu i individualnu podršku učenju deci koja imaju potrebu za dodatnom	– Sagledavanje deteta kao aktivnog, kompetentnog aktera i protagonistu vlastitog učenja – Pristup učenju kao zajedničkoj konstrukciji (kokonstrukciji) znanja i kao otvorenom procesu koji omogućava aktivno učešće i podstiče dalje učenje – Orijehtacija na integrisani pristup učenju – Igra kao jedinstveni čin u kome se aktiviraju svi potencijali deteta – Stvaralaštvo kao suštinsko ljudsko svojstvo

Znanja o komunikaciji i participaciji dece	podrškom u vaspitanju i obrazovanju i njihovom uključivanju u aktivnosti. – Sluša i podržava različite načine izražavanja dece (crtanje, gradnja u prostoru, ples, pokret, zvuk i glas, pričanje i dr.). – Približava deci lokalno, nacionalno i kulturno nasleđe čovečanstva (vizuelna umetnost, drama, muzika, ples, sport, tradicija i dr.). – Podstiče i podržava razvijanje vršnjačke zajednice i dečjih prijateljstava. – Podstiče decu za učešće u kulturnom stvaralaštvu kao načinu samoizražavanja (pravljenje predstava, građenje priča, likovni i primenjeni umetnički izraz, dramski izraz i dr.). – Uključuje decu u lokalne projekte, događaje i aktivnosti (festivali, izložbe, sportska događanja, ekološke akcije, svakodnevni život zajednice). – Razvija pedagoška znanja preispitivanjem teorije i prakse, kroz praćenje, slušanje dece i konsultovanje sa njom. – Primenjuje odgovarajuću praksu u odnosu na bezbednost, fizičko i mentalno zdravlje, higijenske zahteve, ishranu i zaštitu deteta, posebno kod rizika od zanemarivanja i zlostavljanja. – Razvija navike zdrave ishrane i obroka kao prijatnog socijalnog doživljaja.	– Uvažavanje prava deteta kao građanina koja se ostvaruju kroz njegovu punu participaciju u socijalnom i kulturnom životu zajednice – Promovisanje demokratije, solidarnosti, aktivizma, kreativnosti, dobrobiti i ličnog ispunjenja svih učesnika – Razvijanje socijalnog i kulturnog identiteta i osećanja pripadnosti kod dece kroz participaciju u vršnjačkoj zajednici, vrtiću i lokalnoj zajednici – Ekološka svest integrisana u svakodnevne aktivnosti i odnos prema okruženju – Celovito sagledavanje vaspitanja kao povezanog procesa brige, nege, vaspitanja i obrazovanja
Znanja o zdravlju i nezi predškolske dece i o socijalnoj zaštiti		

2. RAZVIJANJE SARADNJE I ZAJEDNICE UČENJA

ZNANJA	UMENJA	VREDNOSTI

**Znanja o
zajedničkom
učenju i saradnji**

– Kroz dijalog sa kolegama preispituje i izgrađuje vrednosti i uverenja o detetu i učenju i vlastitu praksu sa ciljem kontinuirane promene prakse i razvijanja kvaliteta programa.

– Kritički preispituje sa kolegama kulturu i strukturu dečjeg vrtića.

– Sarađuje sa kolegama iz drugih ustanova radi razmene iskustava, zajedničkog učenja i istraživanja.

– Na osnovu samostalnog i zajedničkog preispitivanja prakse planira i usmerava svoje i kolektivno stručno usavršavanje i profesionalni razvoj.

– Razlike u mišljenju i probleme u praksi koristi kao prilike za učenje.

– U saradnji sa kolegama izgrađuje pedagoška znanja kroz dokumentovanje i zajedničko vrednovanje prakse.

– Preuzima inicijativu i vodi aktivnosti tima i proces razvoja prakse dečjeg vrtića.

– Kritički analizira i sagledava mogućnosti i kapacitete predškolske ustanove i u skladu sa tim daje i prihvata predloge za pružanje različitih programa i oblika.

– Podstiče otvorenu komunikaciju i razmenu sa porodicom (kroz razvijenu praksu dobrodošlice; neposredne kontakte; dokumentaciju; pisane informacije i dr.).

**Znanja o radu sa
porodicom**

**Znanja o
saradnji sa
lokalnom
zajednicom**

– Uspostavlja odnose sa roditeljima i drugim članovima porodice na osnovu međusobnog razumevanja, poverenja i saradnje.

– Uključuje roditelje u proces donošenja odluka i uzima u obzir perspektivu roditelja prilikom donošenja odluka.

– Zajedno s roditeljima razvija pedagoška

– Demokratski i kritičko-refleksivni pristup praksi predškolskog vaspitanja i obrazovanja

– Sagledavanje vrtića kao zajednice učenja u kojoj su saradnja i razmena osnov učenja, promena i razvoja

– Uvažavanje primarne uloge i značaja roditelja i porodice u vaspitanju na ranom uzrastu

– Demokratski i inkluzivni pristup predškolskom vaspitanju i obrazovanju i porodicama, kao osnov razvoja socijalne povezanosti

– Otvorenost u odnosu vrtića i lokalne zajednice

uverenja i znanja i pruža podršku vaspitnoj funkciji porodice.

– Organizuje aktivnosti za uključivanja porodice i drugih članova lokalne zajednice (debate, radionice, aktivnosti u vrtiću, boravak, zajedničke akcije i dr.).

– Informiše se o aktivnostima i ponudi lokalne zajednice (sportskih, umetničkih, kulturnih, ekoloških, socijalnih i drugih aktivnosti) i u vezi sa tim obaveštava i konsultuje roditelje.

– Sagledava potrebe porodice u svojoj lokalnoj zajednici, posebno iz osetljivih društvenih grupa.

– Realizuje vaspitno-obrazovni program kroz dvosmernu saradnju sa lokalnom zajednicom.

1 Pod terminom roditelji podrazumevaju se roditelji, staratelji, odnosno drugi zakonski zastupnici deteta.

3. RAZVIJANJE PROFESIONALNE PRAKSE

ZNANJA	UMENJA	VREDNOSTI
Znanja o ciljevima i principima predškolskog vaspitanja i obrazovanja i funkcijama predškolske ustanove i programa	– Svoj rad zasniva na savremenim teorijama razvoja i učenja, koncepciji Osnova programa i na iskustvima najbolje pedagoške prakse. – Osvešćuje i preispituje vlastita načela i uverenja o detetu, učenju i svojoj ulozi.	– Kritičko-refleksivni pristup vlastitoj praksi
Znanja o različitim postupcima i tehnikama planiranja, praćenja, dokumentovanja i vrednovanja u razvijanju programa	– Kritički sagledava i razvija svoju praksu kroz vlastita istraživanja i samorefleksiju. – Koristi različite strategije praćenja, dokumentovanja i vrednovanja vaspitno-obrazovnog rada i na osnovu njih razvija	– Razvijanje programa u realnom kontekstu vaspitno-obrazovne prakse dečjeg vrtića

	program. – Fleksibilno planira vaspitno-obrazovni rad na osnovu stalnog praćenja i slušanja dece, kao i razmene sa porodicom i kolegama. – Koristi dokumentaciju za dijalog sa decom, porodicom i kolegama. – Kritički preispituje usklađenost realnog programa sa koncepcijom Osnova programa. – Razvija pedagoški okvir u dečjem vrtiću kojim se uvažavaju različitosti (kulturne, jezičke, zdravstvene, socijalne...) i pravo na jednakost.	
Znanja za rad u kontekstu različitosti	– Razvija osetljivost na diskriminaciju i nepravdu i načine njihovog prevazilaženja. – Razvija inkluzivnu praksu koja olakšava učešće i učenje dece i uključivanje porodice. – Podstiče interkulturalni dijalog u saradnji sa porodicom i lokalnom zajednicom. – Aktivno se angažuje u lokalnoj zajednici na zastupanju prava i interesa deteta i porodice i promovisanju njihovog učešća u životu vrtića.	– Demokratski i inkluzivni pristup predškolskom obrazovanju i vaspitanju kojim se uvažava različitost
Znanje o mestu predškolskog vaspitanja i obrazovanja u lokalnom, nacionalnom i međunarodnom kontekstu	– Povezuje se sa relevantnim institucijama, organizacijama i udruženjima i učestvuje u konsultacijama oko kreiranja obrazovne politike, u pokretanju akcija vezanih za decu i porodicu.	– Pristup predškolskom vaspitanju i obrazovanju zasnovan na pravima deteta kojim se promoviše njegovo učešće kao građanina – Usmerenost na celoživotno učenje dece, porodice i vaspitača
Razumevanje društvenih i ekonomskih trendova koji utiču na rad predškolske ustanove i zahteva koji se postavljaju pred profesiju vaspitača	– Angažuje se u profesionalnim udruženjima vaspitača i stručnim telima. – Promoviše predškolsko vaspitanje i obrazovanje i profesiju vaspitača	– Etičko utemeljenje profesije vođeno najboljim interesom deteta – Proaktivni odnos u promociji i zaštiti prava profesije vaspitača,

kroz učešće na stručnim skupovima, prava deteta i porodice u medijima, publikovanjem stručnih radova i svojim delovanjem i ponašanjem u svakodnevnoj praksi.

– Argumentovano ukazuje na probleme u praksi predškolskog vaspitanja i obrazovanja i pokreće akcije.

– Spreman je da se suočava sa stalnim i nepredvidljivim promenama sveta i vremena u kojem živimo i rešava probleme koje one donose profesiji vaspitača.

– Svakodnevnu praksu i javno delovanje zasniva na etičkom kodeksu profesije.

– Primenjuje i integriše nove tehnologije u neposrednom vaspitno-obrazovnom radu.

– Koristi prednosti, kontroliše nedostatke i opasnosti digitalnih tehnologija i kod dece i roditelja razvija svest i navike za njihovu adekvatnu upotrebu.

– Koristi digitalne tehnologije u planiranju aktivnosti i koncipiranju potrebnih materijala, u posmatranju, vrednovanju i dokumentovanju.

– Kultura upotrebe digitalnih tehnologija u funkciji razvijanja programa

Znanja o upotrebi digitalnih tehnologija

– Radi u različitim bazama podataka (za evidenciju podataka: o deci, roditeljima, evaluaciji i dr.)

– Primenjuje digitalne tehnologije za razmenu informacija sa porodicom, kolegama, saradnicima, lokalnom zajednicom i ostalim zainteresovanim licima i institucijama.

– Koristi digitalne tehnologije za stručno usavršavanje.